

ΦΙΛ. 102 Βιοηθική: Μέθοδοι, Αρχές, Προβλήματα

Υπεύθυνη: Λίνα Παπαδάκη

Διάρκεια: 1 εξάμηνο. Υποχρεωτικό μάθημα (2 δ.μ. / 7 ECTS)

Στόχος: Η εξοικείωση των φοιτητών με ζητήματα θεωρητικής θεμελίωσης της βιοηθικής, με ιδιαίτερη έμφαση στις αρχές, στις αξίες και στα μεθοδολογικά ζητήματα που ανακύπτουν στο πεδίο αυτό.

Περιεχόμενο: Στο μάθημα αυτό θα ασχοληθούμε με θέματα όπως τα παρακάτω.

1. Η ανάλυση της καντιανής θεωρίας με ιδιαίτερη έμφαση στις διατυπώσεις της Κατηγορικής Προσταγής 'η Ανθρωπότητα ως Αυτοσκοπός' και 'ο Καθολικός Νόμος'. Η ανάλυση της έννοιας της μεταχείρισης του ανθρώπου ως *απλού μέσου* και η σημασία της για την καντιανή ηθική θεωρία. Η εξέταση της έννοιας της καθολικευσιμότητας των γνωμόνων και η μελέτη περιπτώσεων 'αντίφασης σύλληψης' και 'αντίφασης προσδοκίας'.

2. Η μελέτη της ωφελιμιστικής θεωρίας με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάλυση σύγχρονων ωφελιμιστικών θεωριών, όπως ο ωφελιμισμός δυο επιπέδων του R. M. Hare και ο κανονιακός ωφελιμισμός του B. Hooker. Οι προτάσεις πραξιακών και κανονιακών ωφελιμιστών για την επίλυση καίριων ηθικών και βιοηθικών προβλημάτων.

3. Η έννοια της αυτονομίας και της ηθικής αξιοπρέπειας: το ζήτημα της ενημέρωσης και της συγκατάθεσης του ασθενούς.

4. Το ζήτημα της «απόλυτης φτώχειας» (absolute poverty): η ανάλυση των δυο αρχών του P. Singer για την υποχρέωση των εύπορων ατόμων να προσφέρουν βοήθεια στους ανθρώπους του Τρίτου Κόσμου. Η ανάλυση των επιχειρημάτων των T. Nagel και S. Scheffler πάνω στο πρόβλημα της απόλυτης φτώχειας.

5. Το ζήτημα της άμβλωσης (μέρος α): Η εφαρμογή της καντιανής θεωρίας στο ζήτημα της άμβλωσης. Μπορούμε να μιλάμε για σεβασμό της ανθρώπινης ιδιότητας στην περίπτωση του εμβρύου; Η χρήση της διατύπωσης του Καθολικού Νόμου της Κατηγορικής Προσταγής, προκειμένου να δοθεί απάντηση για το αν ή όχι είναι η άμβλωση ηθικά προβληματική.

6. Το ζήτημα της άμβλωσης (μέρος β): φεμινιστικές προσεγγίσεις του ζητήματος της άμβλωσης. Το δικαίωμα του εμβρύου στη ζωή και το δικαίωμα της εγκύου γυναίκας για έλεγχο του σώματός της.

7. Το ζήτημα της Νέας Γενετικής: Γενετικός Έλεγχος – Γονιδιακή Θεραπεία - Ιατρικά Υποβοηθούμενη Αναπαραγωγή.

8. Το ζήτημα της δωρεάς και πώλησης οργάνων

9. Το ζήτημα της ευθανασίας

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Ashcroft R. et al, *Principles of Health Care Ethics*, Wiley, 2007 (2nd edition).

Baron, Pettit and Slote, *Three Methods of Ethics*, Wiley Blackwell, 1997.

Bentham, J., *Introduction to the Principles of Morals and Legislation*, J.H. Burns and H.L.A. Hart (eds.), Oxford: Clarendon Press, 1996, c. 1979.

Beuchamp, T. L. and Childress, J. F., *Principles of Biomedical Ethics*, Oxford University Press, 2001.

Beuchamp, T., *Contemporary Issues in Bioethics*, Wadsworth Publishing Company California, 1989.

Bordo, S., 'Are Mothers Persons?', *Unbearable Weight: Feminism, Western Culture, and the Body*, Berkeley and Los Angeles, CA: University of California Press, 1993.

Callahan J. C., (ed.) (1995). *Reproduction, Ethics, and the Law: Feminist Perspectives*, Bloomington: Indiana University Press.

Corea, G., *The Mother Machine: Reproductive Technologies from Artificial Insemination to Artificial Wombs*, New York: Harper and Row, 1985.

Crisp, R., *Mill on Utilitarianism*, New York: Routledge, 1997.

Denis, L., 'Abortion and Kant's Formula of Universal Law', *Canadian Journal of Philosophy*, vol. 37, no 4, 2007.

Denis, L., 'Animality and Agency: A Kantian Approach to Abortion', *Philosophy and Phenomenological Research*, vol. LXXVI, no 1, 2008.

English, J., 'Abortion: Beyond the Personhood Argument', in Pojman, L.P. & Beckwith, F.J. *The Abortion Controversy: 25 Years After Roe v. Wade*, Wadsworth, 1998.

Gupta, Jyotsna, *New Reproductive Technologies, Women's Health and Autonomy: Freedom or Dependency?* New Delhi/Thousand Oaks: Sage Publications, 2000.

- Davis, D.S., *Genetic Dilemmas: Reproductive Technology, Parental Choice, and Children's Futures*, New York: Routledge, 2001.
- Δραγώνα- Μονάχου, Μ., *Σύγχρονη Ηθική Φιλοσοφία*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα 1995, κεφ. 11 «Ιατρική Ηθική».
- Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής, *Κείμενα για τη Βιοηθική*, Σάκκουλας, 2002.
- Hare, R. M., *Moral Thinking: Its Levels, Methods and Point*, Oxford University Press, 1982.
- Hare, R. M., *Essays on Bioethics*, Clarendon Press, Oxford, 1993.
- Holmes, H.B. and L. M. Purdy (eds.), *Feminist Perspectives in Medical Ethics*, Bloomington: Indiana University Press, 1992.
- Holmes, H.B. (ed.), *Issues in Reproductive Technology*, New York/London: New York University Press, 1994.
- Hooker, B., *Ideal Code, Real World*, Oxford University Press, 2003.
- Jaggar, A., 'Abortion and a Woman's Right to Decide', *Philosophical Forum* 5, 1973. reprinted in Robert Baker and Frederick Elliston, eds., *Philosophy and Sex*, Buffalo, N.Y.: Prometheus Press, 1975, reprinted in 2/e, 1984.
- Kain, P., 'Kant's Defense of Human Moral Status', *Journal of the History of Philosophy*, vol. 47, no 1, 2009.
- Kant, I., *Groundwork of the Metaphysics of Morals*, eds.& trans. Mary Gregor, Cambridge: Cambridge University Press, 1998.
- Κονδύλης, *Περί Αξιοπρέπειας*, Ίνδικτος, 2000.
- Khushf, G. (ed.), *Handbook of Bioethics*, Kluwen Academic Publishers, 2004.
- Kneller, J and Axinn, S. (eds.), *Autonomy and Community: Readings in Contemporary Kantian Social Philosophy*, State University of New York Press, Albany, 1998.
- Korsgaard, *Creating the Kingdom of Ends*, Cambridge University Press, 1996.
- Kushe, H. and Singer, P. (eds.), *A Companion to Bioethics*, Blackwell, 1998.
- Kushe, H. and Singer, P. (eds.), *Bioethics: An Anthology*, Wiley Blackwell, 2006.

- LaFollette, H. (ed.), *Ethics in Practice*, 3rd edition, Malden, MA: Blackwell Pub., 2007.
- LaFollette, H. (ed.), *Ethical Theory*, Malden, Mass.; Oxford: Blackwell Publishers, 2000.
- Little, M.O., 'Abortion, Intimacy, and the Duty to Gestate', *Ethical Theory and Moral Practice* 2, 1999.
- Mackenzie, C. and N. Stoljar (eds.), *Relational Autonomy: Feminist Perspectives on Autonomy, Agency, and the Social Self*, Oxford University Press, 2000.
- Mill, J. S., *Utilitarianism and on Liberty*, ed. Mary Warnock, 2nd edition.
- Nagel, T., 'The Limits of Objectivity', in *The Tanner Lectures on Human Values*, McMurrin M. Sterling (ed.), University of Utah Press- Salt Lake City, Cambridge University Press, 1980.
- O'Neill, *Constructions of Reason: Explorations of Kant's Practical Philosophy*, Cambridge: Cambridge University Press, 1989.
- O'Neil, Onora and C. Manson, *Rethinking Informed Consent in Bioethics*, Cambridge University Press, 2007.
- O'Neil, O., *Autonomy and Trust in Bioethics*, Cambridge University Press, 2002.
- Παιονίδης, Φ., «Η Ηθική των γενετικών παρεμβάσεων: μια πρώτη προσέγγιση», *Επιθεώρηση Βιοηθικής*, Φθiv. 2007/Χειμ. 2008, τομ. Ι, 90- 106.
- Pojman, L. (ed.), *The Moral Life*, Oxford University Press, 2007.
- Pojman, L.P. & Beckwith. (1998) F.J. *The Abortion Controversy: 25 Years After Roe v. Wade*, Wadsworth, Wadsworth Publishing, 2nd edition, 1998.
- Purdy, L.M. (1996). *Reproducing Persons: Issues in Feminist Bioethics*, Ithaca: Cornell University Press.
- Rachels, J. (ed.), *Ethical Theory 2: Theories about How we Should Live*, Oxford University Press, 1998.
- Scheffler, S., *Consequentialism and its Critics*, Oxford University Press, 1988.
- Sen, A. and Williams, B. (eds.), *Utilitarianism and Beyond*, Cambridge University Press, 1982.
- Singer, P., (ed.), *A Companion to Ethics*, Blackwell, 2006.

Singer, P., (ed.), *Ethics*, Oxford University Press, 1994.

Singer, P. and Viens A. M., *The Cambridge Textbook in Bioethics*, Cambridge University Press, 2008.

Singer, P., 'Famine, Affluence, and Morality', *Philosophy and Public Affairs*, vol. 1, no. 1, 1972.

Smart, J. C. and Williams, B., *Utilitarianism: For and Against*, Cambridge University Press, 1993.

Saul, J., *Feminism: Issues and Arguments*, Oxford University Press, 2003.

Stanworth, M. (ed.), *Reproductive Technologies: Gender, Motherhood and Medicine*, Minneapolis: University of Minnesota Press, 1987.

Sullivan, R. J., *An Introduction to Kant's Ethics*, Cambridge University Press, 1994.

Thomson, J., 'A Defense of Abortion', *Philosophy and Public Affairs* 1, 1971.

Timmons, M., *Moral Theory*, Rowman & Littlefield Publishers, Inc., 2002.

Tong, R., *Feminist Approaches to Bioethics: Theoretical Reflections and Practical Applications*, Boulder, Colorado: Westview Press, 1997.

Shaw, W., *Contemporary Ethics: Taking account of Utilitarianism*, Blackwell Publishers, 1999.

Scheffler, S. (ed.), *Consequentialism and its Critics*, Oxford University Press, 1988.

Wolf, S. (ed.), *Feminism and Bioethics: Beyond Reproduction*. Oxford: Oxford University Press, 1996.

Wood, A., 'Kant on Duties Regarding Nonrational Nature', *Proceedings of the Aristotelian Society*, vol. LXXII, 1998.

Διδασκαλία: Διαλέξεις, ανάλυση κειμένων, φοιτητικές παρουσιάσεις

Εξετάσεις: Συγγραφή δοκιμίου